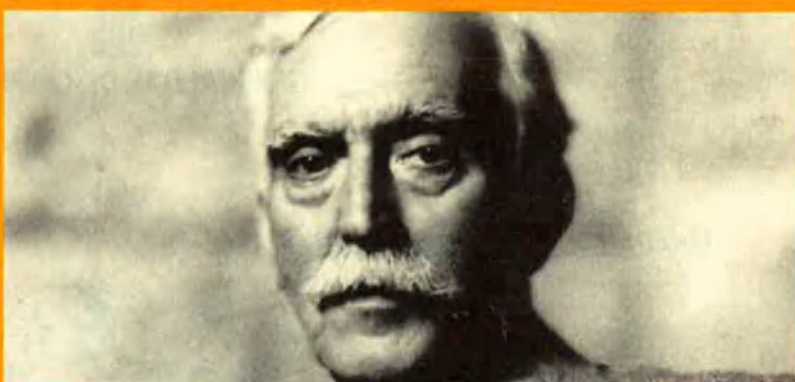

A l'esquerra, les òperes del mestre Giner tenen molta acceptació entre el públic valencià.

A la dreta, el president de la Generalitat de Catalunya Francesc Macià també ve rebre l'homenatge del Micalet.

Les desfildades eren un dels actes cívics habituals en la vida de la Societat.

Figures catalanes del jazz, com ara Tete Montoliu, passaren per la seu de l'entitat.

La Societat Coral el Micalet celebra el centenari de la seua fundació

Un segle fent cultura a València

Ha canalitzat gran part de la cultura valenciana durant dècades i celebra, ara, el seu centenari. Tot i no trobar-se en condicions econòmiques gaire favorables, la Societat Coral el Micalet, que ha contribuït molt al renaixement cultural de València, no ha rebut cap ajuda de les institucions.

Fora de les distraccions supèrflues, de les falses necessitats actuals o de la invasió de l'anglicisme *hobby* —amb tot allò que aquesta paraula comporta—, els treballadors de finals de segle passat trobaven les seues distraccions en bars o casinos. Amb aquesta perspectiva, naix, el 1893, l'Orfeó Valencià del Micalet. Distraure i alhora elevar la cultura de la classe treballadora per mitjà de la música i el cant: un objectiu que compartia amb els Cors d'en Clavé, del Principat. I això no és estrany si pensem que el mestre Salvador Giner, fundador de l'entitat, va mantenir una gran amistat amb el mestre Clavé, tots dos molt religiosos. I

en aquest sentit sembla paradoxal que una de les primeres activitats de l'orfeó fóra la participació en la inauguració de la publicació blasquista *Pueblo*, amb una rondalla que interpretà la Marsellesa. Tot i que en matèria religiosa tenien tendències oposades, s'establiria a partir d'aquest moment una estreta relació entre el periòdic i l'Orfeó.

El 1905, deixa de ser un orfeó i es transforma en la Societat el Micalet. "L'orfeó tenia un plantejament més dretà que l'estructura de la coral", diu Enric Tàrraga, membre de la junta directiva de la Societat Coral. L'entitat pren aleshores una línia més activa: comencen les clas-

ses de música, es desplaça als pobles, participa en concursos, i realitza altres activitats. Paral·lelament, el mestre Giner presenta les seues òperes al teatre Principal de la ciutat de València i la coral es dedica a interpretar-les. Com que Salvador Giner va veure que aquesta agrupació anava endavant, s'hi va abocar i creà per a ella unes albaides i altres peces típicament valencianes.

El 1991 la Societat rep un greu colp amb la mort del mestre Salvador Giner, el seu artífex. No per això es trenca, ni molt menys, el ritme d'actuacions i de les classes de música. De fet, realitza activitats ben significatives: es desplaça a

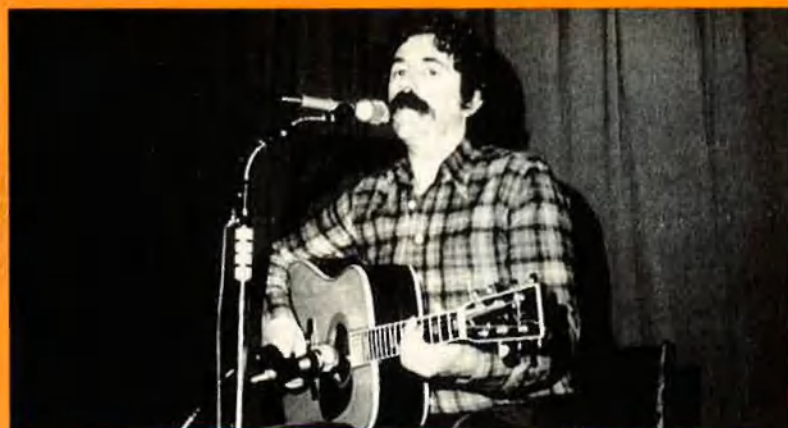
L'estrena de *La Infanta Tellina* coincideix amb la mort de Franco.

Núria Espert ve a València l'any 75; amb ella, diverses figures de l'espectacle valencià.

La Companyia Elèctrica Dharma, actuà aquí l'octubre de l'any 75.

A l'esquerra, Francesc Pi de la Serra, un dels principals exponents de la nova cançó.

A la dreta, Ovidi Montllor, la versió valenciana.

Madrid per cantar al rei un Ave Maria i, en una altra ocasió, per dedicar a Blasco Ibáñez la Marsellesa. Igualment, durant la República, viatja a Barcelona per oferir les seues veus al president Macià. I és que aquella Coral era un aglomerat de tendències sota un mateix denominador: gent modesta i treballadora.

Arribada la Guerra Civil, i com passa amb qualsevol conflicte bèl·lic, la Societat queda en punt mort i disminueix el nombre i la importància de les seues activitats. Els homes tenien obligacions més importants que afinar o actuar. Sí que actuaven, ara, però el teló de fons havia canviat de color; no era la plaça d'un poble o un escenari de teatre. Simultàniament, i de manera inevitable, la seu del Micalet, que es trobava a l'últim pis del palau del Comte de Parcent, al costat de Juvenàlia —una altra entitat cultural—, es despobra.

La postguerra ho tingué tot de gris. La gent d'Educación y Descanso, secció que depenia de la Falange, s'hi presenta, a la Societat, per fer-se'n càrrec. "Quan us en aneu vosaltres ja tornarem nosaltres". Aquesta actitud es va mantenir fins que els nousvinguts decidiren retirar-se. En un ambient així la vida del Micalet torna a cobrar cos; es creen classes de música,

s'obre un petit saló de joc; i el diumenge no hi mancaven, fetes pel soci i per al soci, representacions teatrals o sarsuela. D'aquest focus no és estrany que isqueren futures figures del món de l'espectacle, de la música o del teatre com els Merlo —el pare dels quals va ser director del teatre que hi havia a la mateixa seu del Micalet—, el mateix Jorge Sepúlveda, Adrián Ortega i tants d'altres.

L'EDAT D'OR

Però si aquesta represa enmig d'una atmosfera de *ricostruzione* es vol plantejar com un ressorgiment de l'activitat social i cultural, el canvi de local, cap al 1954, representarà el moment d'apogeu de l'entitat. Els socis deixen el piset del palau del Comte de Parcent. Aquell local en què tothom —fuster, manobre, llanterner...— contribuïa en la mesura de les seues possibilitats, i de manera desinteressada, en les millors que hi calgueren. Amb el trasllat al nou local, al carrer de Guillem de Castro, on encara es troba actualment, el Micalet aconseguí reunir 1.500 socis, que li confereixen colorit i dinamisme. L'ambient de les nits dels espectacles de varietats o de les representacions teatrals atrau un públic nom-

brós. I tot això per traure algun benefici, més que res per pagar les lletres del nou local. "A València no era com a Catalunya, on hi havia gent que ajudava aquest tipus d'entitats de manera desinteressada. A València ningú no regalava res", afegeix Frederic Jordà, actual president de la Societat Coral el Micalet. Sí que apareixen, però, alguns patrocinadors com Vicent Garcia o Miquel Ramon Izquierdo, alcalde de la ciutat de València en la darrera època franquista. Aquests "mecenes" si no modificaven tangencialment la dinàmica de l'entitat, sí que la condicionaven, i de manera notable. Comencen aleshores les exposicions de ventalls de la mà de Roca, Albinyana, Esparver o Barber, d'aquarel·les, i fins i tot de flors. Naix igualment l'agrupació aquarellista del Micalet en la qual participen Segrelles, Sevilla Sáez i altres artistes ara ben coneguts.

És l'època en què arriba a la presidència Salvador Cerveró, regidor de l'Ajuntament de la ciutat i president de la Junta Central Fallera. Corrien els darrers anys 50, i les activitats es van anar intensificant. Les actuacions habituals, representacions o concerts del diumenge, es veuen augmentats per les *Citas en la noche*. Cada dimarts a la nit, la gent tenia

una cita amb l'espectacle de varietats en què actuaven figures, avui dia mítiques, de l'espectacle com ara Mari Santpere, Rosita Amores o el Titi. Les varietats, al Micalet, començaven a hores intempestives. Quan acabava l'espectacle al teatre Alcázar, anaven a recollir els artistes amb un taxi perquè actuaren a la seu de l'entitat. Els diners recaptats en aquests espectacles eren destinats al pagament del calvari de lletres del local.

NOVA GENT, NOVES TENDÈNCIES

Mentrestant, i darrere del conjunt d'espectacles que s'oferien al públic, germiava ja un grup de joves amb ànim reno-

atrals o musicals més modernes. I des d'aquesta perspectiva, els joves del Micalet desenvolupen un programa relativament ambiciós i decididament modern d'actuacions i recitals. El dilluns a la nit, era, per excel·lència, la nit de jazz. En canvi, l'endemà hi havia els "Dimarts al Micalet". "Vam aprofitar que els diumenges es feia ball, quan ja s'havia deixat de fer *Citas en la noche*, per tal d'organitzar altres coses", explica Frederic Jordà. "Llavors organitzàrem els *Dimarts al Micalet*, que va començar amb el València Folk. Portem ja a Sanchis Guarnier a fer una conferència. I fem també una nit de jazz, que es deia *Dilluns al Micalet*. Enfront de tot això, els

treta i acaben organitzant actes conjunts. "No hi havia res més a València, en aquell temps, no cal enganyar-se; era una ciutat morta, i el poc que es feia era en català", confessa Tàrraga.

Una segona etapa de ressorgiment polític-cultural, la va protagonitzar l'arribada de la colla dels universitaris que provenien principalment dels pobles. "La colla primera tota era de la ciutat de València, de pares valencians", declara Tàrraga. "Més tard arriba la colla universitària, de gent dels pobles. I em refereixo a gent com Alfons Cucó o Eliseu Climent. Hi havia aleshores dos bàndols: el popular, que és on estava jo, i l'universitari; però tots dos grups estàvem sempre molt units". Cada vegada més, la directiva de Lo Rat Penat posa traves a les activitats dutes a terme pel sector més progressista de l'entitat; raó per la qual, cap al 1967, aquest sector acaba entrant definitivament al Micalet.

LES FALLES COM A RECLAM

Progressivament, l'ala conservadora va perdre força enfront d'una fracció demòcrata i nacionalista, representada pels socis més joves. Informes, articles i altres escrits es fan, en la mesura de les possibilitats, en català. Tot i que encara continua havent-hi un sector important que opta pel castellà "per tal d'evitar-se problemes", Enric Tàrraga proposa a la directiva la creació del Premi d'Assaig Joan Fuster, que la Junta aprova. Aquell premi literari, base dels actuals Premis Octubre que atorga l'editorial 3 i 4, va representar un primer intent de catalanitzar l'àmbit cultural. Però, la casa no es podia començar per la teulada; o, almenys, s'havien de construir simultàniament, teulada i fonaments. Catalanitzar l'elit de les lletres sense trobar un mínim de suport, o un punt de referència a nivell popular, no tenia gaire sentit.

Així doncs, la creació del Concurs de Teatre de Falles responia al primer gran intent de democratitzar i catalanitzar la cultura popular. Joan Monleon, Rodolf Sirera, Josep Lluís Sirera, Eliseu Climent, Juanvi Cubedo o Amadeu Fabregat, entre d'altres, van pretendre, per mitjà de la Falla de la Corretgeria, que simbolitzaria aquesta línia progressista, estendre els seus plantejaments en el marc de la ciutat de València. Però, els obstacles no hi mancaren. De fet, el concurs va arribar només a la seua tercera edició i finalment va morir a conseqüència de l'enfrontament de la tendència

Sobretot, el Micalet és música.

RAFA GIL

vador i, sobretot, nacionalista. El moment, tot cal dir-ho, coincidia amb un punt d'inflexió entre el teatre tradicional i les noves tendències dramaturgiques. I és que la invasió audiovisual no perdonava, i l'art dramàtic anava quedant amiguat enfront del cinema i de la televisió. Per això mateix, el teatre experimental i de tendència més avantguardista s'endevinava ja a la llunyania. La seu del Micalet, sota la influència gairebé subliminal de la seua branca més jove, oferia els seus escenaris per a representacions d'aquesta mena.

Aquest fet, especialment per a la dinàmica cultural de la ciutat, tenia una importància cabdal: tant el Micalet, com Lo Rat Penat van funcionar com a elements de vehiculació de les manifestacions, te-

socs de l'estil del senyor Miquel Ramon Izquierdo, de moment, van callant."

Però si la línia progressista començava a donar els seus fruits als anys 60, els contactes que s'havien establert entre els joves de la Societat Coral el Micalet i la joventut de Lo Rat Penat tenien ja alguns anys d'història.

Tot comença a mitjans dels 50, arran d'unes exposicions de milotxes, la primera de les quals es va organitzar als locals de Lo Rat Penat. "A partir de l'exposició de milotxes, vam començar a tenir una gran amistat amb la gent del Micalet, perquè coincidíem en moltes idees", explica Enric Tàrraga -actualment, membre de la junta directiva de la Societat Coral-. La relació entre la gent de totes dues entitats cada vegada és més es-

conservadora, encapçalada per Miquel Ramon Izquierdo, ja en aquell moment alcalde de la ciutat de València, amb la Falla de la Corretgeria. Pascual Lainosa, aleshores president de la Junta Central Fallera, va al·legar que aquest concurs, convocat per l'Ateneu Mercantil, la Diputació Provincial de València i el Micalet, no era legal, i que l'únic legítim era el convocat per la Junta. A aquest fet cal afegir que Josep Antoni Perelló, president de la Diputació, va rebre una carta d'Arias Navarro, ministre de la Governació, en què l'amenaçava de destituir-lo si continuava col·laborant en aquest tipus d'activitats. Enfront d'aquest panorama, es retirà la convocatòria del concurs. I, posteriorment, va ser destituït.

Els darrers anys de la dictadura franquista es feren llargs i difícils. De manera clandestina, sota l'aspecte de simples tertúlies, aquests grups forgen les bases dels que uns anys més tard, en l'època de la transició, eixiran a la llum com a partits polítics. I és en aquest sentit que el Micalet va servir, i encara avui té el mateix paper, de plataforma plural de partits polítics i agrupacions d'esquerra. "Ve Emèrit Bono per a demanar-me permís per tal de reunir-se ací, en el meu despatx, amb el seu partit, el PC", apunta Frederic Jordà. "Ernest Lluch s'hi reuneix en la transició i hi funda el PSPV, a la biblioteca." Igualment, es fa la primera reunió pública de Comissions Obres, ja sota el govern de la UCD, que acabà amb la Internacional i l'eufòria i l'emoció de la gent més gran. "Va ser una etapa estupenda", explica Enric Tàrraga. "El Micalet era la centre on anàvem tots els grups polítics amb el pretext de la cultura. Es feia molta activitat de tipus catalanista: tots els grups polítics s'hi han reunit, com també els clandestins. I va venir des de Lerma, Emèrit... Hi han passat tots: el PSAN, el PSPV, el PCPV... Fins i tot ara s'hi reuneixen, els d'ERC, els de la UPV, els del PVN, etc."

D'altra banda, en l'àmbit purament cultural, el Micalet va catapultar cap a la societat valenciana les noves tendències musicals i va servir d'escenari a les darreres manifestacions teatrals. Va presentar la gent de la nova cançó: Joan Manuel Serrat, l'any 68, amb els conflictes que això va causar; Francesc Pi de la Serra, al maig del 76, Guillermina Mota, Maria del Mar Bonet o Lluís Llach. Des del País Valencià, sorgiren figures com ara Ovidi Montllor, Fèlix Estop, Els 4 Z o els Pavesos. I de les Illes, concreta-

Tothom té el seu lloc al Micalet.

RAFA GIL

ment d'Eivissa, vingué el grup Uc. El teatre del Micalet també va acollir, al maig de 1974, l'actuació de Tete Montoliu; i l'octubre de 1975, els ritmes de la Companyia Elèctrica Dharma.

Va ser un mes més tard, al novembre, quan coincidiria la mort del general Franco amb l'estrena per part dels Pavesos de la seua peça *La infanta Tellina i el rei Matarot*. Curiosa casualitat.

¿QUÈ VOL DIR INSTITUCIONALITZAR L'ART?

Ara per ara, la vida social tant del Micalet com de la mateixa ciutat de València, ha decaït bastant. La institució musical que fundà, fa un segle, el mestre Giner continua treballant la didàctica de la música, de l'expressió corporal o de les danses folklòriques. Ha creat paral·lelament a aquestes activitats una Orquestra Juvenil, i, entre d'altres, atorga cada any els Premis d'Honor el Micalet com a reconeixement de la trajectòria cívica d'una persona o entitat, juntament amb el Premi literari Enric Valor, que concedeix l'editorial Bullent. Però aquesta societat encara es presenta a la societat valenciana des de la seua postura oberta i pluralista: "El Micalet és una illa on tots els grups i totes les tendències nacionalistes tenen cabuda", declara Tàrraga, "però els nous grups nacionalistes no vénen. I ells saben que hi tenen les portes obertes."

Quant a les manifestacions artístiques, –el teatre i la música–, el problema és similar.

En aquest cas, no es tracta principalment d'una desaparició de la vida social de fa uns decennis, sinó més aviat d'una manca de reconeixement per part del govern autonòmic i de l'Ajuntament de la ciutat. Però aquest fenomen és una arma de doble tall: d'una banda, la manca de reconeixement, i de l'altra, els nous camins que han pres les arts. "La Generalitat ha assumit la majoria de les coses que feia el Micalet. A més ho fa molt millor perquè té diners. I això, nosaltres, no podem fer-ho", explica Frederic Jordà. "Ara és impossible competir amb la Generalitat perquè té locals, paga molt millor a la gent..." Enfront d'aquesta situació, es fa difícil, però no impossible –de fet, aquesta entitat ho està demostrant–, que el Micalet reprengui, sense ajudes oficials, el paper de dinamitzador cultural que la ciutat va tenir fa dues dècades. I el cas és que aquells que avui ocupen llocs, més o menys estratègics, en les esferes de poder al País Valencià, tots, van saber aprofitar-se, en algun moment o altre, dels serveis de la Societat Coral; ara, en canvi, des de dalt, prefereixen no sentir-ne parlar i deixar-ho córrer.

J'accuse..., va dir Zola en una ocasió. Potser ha arribat el moment de repetir-ho...

Eliseu T. Climent